

CHAPTER-VI

समुद्रतटः

2 MARK QUESTIONS

1. उच्चारणं कुरुत(उच्चारण कीजिए-) तरङ्गैः मत्स्यजीविनः विदेशिपर्यटकेभ्यः

सङ्गमः तिसृषु वैदेशिकव्यापाराय प्रायद्वीपः बनोपसागरः चन्द्रोदयः

उत्तरम् :

[नोट-उपर्युक्त पदों का उच्चारण अपने अध्यापकजी की सहायता से स्वयं कीजिए।]

2. अधोलिखितानां प्रश्नानाम् उत्तरं लिखत(निम्नलिखित प्रश्नों के उत्तर लिखिए)

(क) जनाः काभिः जलविहारं कुर्वन्ति?

उत्तरम् :

जनाः नौकाभिः जलविहारं कुर्वन्ति।

भारतस्य दीर्घतमः समुद्रतटः कः?

उत्तरम् :

भारतस्य दीर्घतमः समुद्रतटः मेरीनातटः।

(ग) जनाः कुत्र स्वैरं विहरन्ति?

उत्तरम् :

जनाः जुहूतटे स्वैरं विहरन्ति

(घ) बालकाः बालुकाभिः किं रचयन्ति?

उत्तरम् :

बालकाः बालुकाभिः बालुकागृह रचयन्ति।

(ङ) कोच्चितटः केभ्यः ज्ञायते?

उत्तरम् :

कोच्चितटः नारिकेलफलेभ्यः ज्ञायते।

3. मञ्जूषातः पदानि चित्वा रिक्तस्थानानि पूरयत -
(मंजुषा से पदों को चुनकर रिक्तस्थानों की पूर्ति कीजिए-)

[बङ्गोपसागरः प्रायद्वीपः पर्यटनाय क्रीडा सङ्गमः]

उत्तराणि :

(क) कन्याकुमारीतटे त्रयाणां सागराणां सङ्गमः भवति।

(ख) भारतदेशः 'प्रायद्वीपः' इति कथ्यते।

(ग) जनाः समुद्रतट पर्यटनाय आगच्छन्ति।

(घ) बालेभ्यः क्रीडाः रोचते।

(ङ) भारतस्य पूर्वदिशायां बङ्गोपसागरः अस्ति।

5 MARK QUESTIONS

1. यथायोग्यं योजयत (यथायोग्य मेल कीजिए-)

- समुद्रतटः - ज्ञानाय
- क्रीडनकम् - पोषणाय
- दुग्धम् - प्रकाशाय
- दीपकः - पर्यटनाय
- विद्या - खेलनाय

उत्तरम् :

- समुद्रतटः - पर्यटनाय।
- क्रीडनकम् - खेलनाय।
- दुग्धम् - पोषणाय।
- दीपकः - प्रकाशाय।
- विद्या - ज्ञानाय।

2. तृतीयाविभक्तिप्रयोगेण रिक्तस्थानानि पूरयत -

(तृतीया विभक्ति के प्रयोग के द्वारा रिक्तस्थानों की पूर्ति कीजिए-)

यथा - व्योमः मित्रेण सह गच्छति। (मित्र)

उत्तराणि :

- (क) बालकाः बालिकाभिः सह पठन्ति। (बालिका)
- (ख) तडागः कमलैः विभाति। (कमल)
- (ग) अहमपि कन्दुकेन खेलामि। (कन्दुक)
- (घ) अश्वाः अश्वैः सह धावन्ति। (अश्व)
- (ङ) मृगाः मृगैः सह चरन्ति। (मृग)

3. अधोलिखितं वृत्तचित्रं पश्यत। उदाहरणानुसारेण कोष्ठकगतैः शब्दैः उचितवाक्यानि रचयत -

(नीचे लिखे वृत्तचित्र को देखो। उदाहरण के अनुसार कोष्ठक में दिए गए शब्दों के द्वारा उचित वाक्यों की रचना कीजिए।)

यथा - रहीमः मित्रेण सह क्रीडति।

उत्तरम् :

- (2) रहीमः द्विचक्रिकया आपणं गच्छति।
- (3) रहीमः कलमेन पत्रं लिखति।
- (4) रहीमः हस्तेन कन्दुकं क्षिपति।
- (5) रहीमः नौकया जलविहारं करोति।
- (6) रहीमः चषकेन जलं पिबति।
- (7) रहीमः तूलिकया चित्रं रचयति।
- (8) रहीमः वायुयानेन हयः आगच्छत्।

[नोट-यहाँ रेखांकित शब्दों में तृतीया विभक्ति का प्रयोग हुआ है।]

4. कोष्ठकात् उचितपदप्रयोगेण रिक्तस्थानानि पूरयत -

(कोष्ठक से उचित पद के प्रयोग के द्वारा रिक्तस्थानों की पूर्ति कीजिए-)

- (क) धनिकः धनं ददाति। (निर्धनम्/निर्धनाय)
 (ख) बालः विद्यालयं गच्छति। (पठनाय/पठनेन)
 (ग) सज्जनाः जीवन्ति। (परोपकारम्/परोपकाराय)
 (घ) प्रधानाचार्यः पारितोषिकं यच्छति। (छात्राणाम्/छात्रेभ्यः)
 (ङ) नमः। (शिक्षकाय/शिक्षकम्)

उत्तरम् :

- (क) धनिकः निर्धनाय धनं ददाति।
 (ख) बालः पठनाय विद्यालयं गच्छति।
 (ग) सज्जनाः परोपकाराय जीवन्ति।
 (घ) प्रधानाचार्यः छात्रेभ्यः पारितोषिकं यच्छति।
 (ङ) शिक्षकाय नमः।

[नोट-इन वाक्यों में चतुर्थी विभक्ति का प्रयोग हुआ]

5. निम्नलिखितप्रश्नानाम् उत्तराणि विकल्पेभ्यः चित्वा लिखत -

(i) कः विदेशिपर्यटकेभ्यः समधिकं रोचते?

- (अ) गोवातटः
 (ब) कोच्चितटः
 (स) मेरीनातटः
 (द) जुहूतटः

उत्तरम् :

- (अ) गोवातटः

(ii) भारतस्य पूर्वदिशायां कः सागरः अस्ति?

- (अ) अरबसागरः
 (ब) हिन्दमहासागरः
 (स) बङ्गोपसागरः

(द) कुन्दसागरः

उत्तरम् :

(स) बङ्गोपसागरः

(ii) कन्याकुमारीतटे कति सागराणां सङ्गमः भवति?

(अ) द्वयोः

(ब) त्रयाणाम्

(स) चतुर्णाम्

(द) पञ्चानाम्

उत्तरम् :

(ब) त्रयाणाम्

(iv) भारते नारिकेलफलेभ्यः कः तटः ज्ञायते?

(अ) कोच्चितटः

(ब) मेरीनातटः

(स) गोवातटः

(द) जुहूतटः

उत्तरम् :

(अ) कोच्चितटः

(v) 'प्रायद्वीपः' इति कः कथ्यते?

(अ) बांग्लादेशः

(ब) पाकिस्तानदेशः

(स) भारतदेशः

(द) अमेरिकादेशः

उत्तरम् :

(स) भारतदेशः

(vi) "नौकाभिः" इति पदे का विभक्तिः?

(अ) द्वितीया

(ब) तृतीया

(स) चतुर्थी

(द) पंचमी

उत्तरम् :

(ब) तृतीया

6. कोष्ठकात् समुचितं पदं चित्वा रिक्तस्थानानि पूरयत -

1. समुद्रतटः। (एषः, एषा, एतत्)
2. अत्र जनाः पर्यटनाय। (आगच्छति/आगच्छन्ति)
3. केचन क्रीडन्ति। (तरङ्गम्/तरङ्गैः)
4. जलविहारं कुर्वन्ति। (नौकाभिः/बालुकाभिः)
5. केचन बालकाः कन्दुकेन। (क्रीडति/क्रीडन्ति)

उत्तराणि :

1. एषः
2. आगच्छन्ति
3. तरङ्गैः
4. नौकाभिः
5. क्रीडन्ति

7. एकपदेन प्रश्नान् उत्तरत

- (क) समुद्रतटे जनाः किमर्थम् आगच्छन्ति?
- (ख) गोवातटः केभ्यः समधिकं रोचते?
- (ग) वैदेशिकव्यापाराय कः तटः प्रसिद्धः?
- (घ) हिन्दमहासागरः कस्यां दिशायाम् अस्ति?
- (ङ) भारतस्य कति दिशासु समद्रतटाः सन्ति?

उत्तराणि :

- (क) पर्यटनाय
- (ख) विदेशिपर्यटकेभ्यः
- (ग) विशाखापत्तनम्-तटः
- (घ) दक्षिणदिशायाम्
- (ङ) तिसृषु।